

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9CdoR/15/2023
Identifikačné číslo spisu: 8318202217
Dátum vydania rozhodnutia: 25.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:8318202217.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú N. P., narodenú XX. T. XXXX, bytom u matky, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné, pracovisko Snina, dieťa rodičov: matky G.. A. W. P., narodenej XX. P. XXXX, O., A. XXX, Č. H., zastúpenej Mgr. Martinom Bugajom, usadeným euroadvokátom, Bratislava, Suché Mýto 1 Europeum Business Center a otca P. P. P., narodeného XX. Y. XXXX, D. XXX, o návrhu matky na zvýšenie výživného, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 8P/306/2018, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. mája 2023 sp. zn. 24CoP/108/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné rozsudkom z 3. júna 2022 sp. zn. 8P/306/2018 o návrhu matky na zvýšenie výživného rozhodol tak, že zmenil rozsudok Okresného súdu Michalovce č. k. 15P/53/2016 z 22. apríla 2016 v časti výšky výživného tak, že zvýšil výživné pre maloletú N. P. zo sumy 50 eur mesačne t.j. 1 235,60 Kč na sumu 2 220 Kč od 1. septembra 2018 do 31. augusta 2021 a od 1. septembra 2021 zvýšil výživné pre maloletú zo sumy 50 eur mesačne na sumu 3 210 Kč, (výrok I.), návrh matky na zvýšenie výživného za obdobie od 1. decembra 2017 do 20. mája 2018 zamietol (výrok II.), návrh matky na zvýšenie výživného za obdobie od 21. mája 2018 do 31. augusta 2018 zamietol (výrok III.), návrh matky v časti výšky výživného za obdobie od 1. septembra 2018 v prevyšujúcej časti zamietol (výrok IV.), návrh matky na určenie výživného na tvorbu úspor za obdobie od 1. septembra 2018 zamietol (výrok V.). Dlhé výživné za obdobie od 1. septembra 2018 do 3. júna 2022 vo výške 52 958,32 Kč povolil otcovi splácať v mesačných splátkach po 2 000 Kč spolu s bežným výživným od právoplatnosti rozsudku (výrok VI.). O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (výrok VII.).

2. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 18. mája 2023 sp. zn. 24CoP/108/2022 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. a V. potvrdil, vo výrokoch I., III., IV. a VI. rozsudok súdu prvej inštancie

zmenil tak, že zaviazal otca prispievať na výživu maloletej za obdobie od 21. mája 2018 do 31. októbra 2020 sumou 3 433 CZK mesačne, za obdobie od 1. novembra 2020 do 31. augusta 2021 sumou 2 959 CZK mesačne, za obdobie od 1. septembra 2021 do budúca sumou 3 210 CZK mesačne. Súd určil lehotu na zaplatenie dlžného výživného za obdobie od 21. mája 2018 do 3. júna 2022 vo výške 51 066 CZK do 31. decembra 2023 a v zostávajúcej časti dlžného výživného vo výške 51 066 CZK v lehote do 30. júna 2024. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu.

3. Odvolací súd sa nestotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie, že otec sa tým, že bol prepustený zo služobného pomeru, nevzdal výhodnejšieho príjmu vzhľadom na to, že bol iba v dočasnej štátnej službe, nadriadený nebol ochotný akceptovať jeho dlhodobejšiu PN a práca ho nenapĺňala. Poukázal na to, že otec bol personálnym rozkazom prepustený zo služobného pomeru z dôvodu, že mal v priebehu posledných 12 mesiacov neospravedlnenú absenciu 8 služobných dní, pričom rovnakého konania sa už dopustil v minulosti, za čo bol disciplinárne riešený svojim nadriadeným. Takéto konanie otca nie je možné považovať za prijateľné. Ak sa otec domnieval, že služobný predpis neporušil a že rozhodnutie o jeho prepustení zo služobného pomeru je nesprávne, mal možnosť podať proti nemu odvolanie. Argument o tom, že ho práca v armáde nenapĺňala považoval odvolací súd vzhľadom na dĺžku jeho služobného pomeru štyri a pol roka za nepresvedčivý. Odvolací súd aplikoval na posúdenie výšky výživného § 75 ods. 1 Zákona o rodine a vychádzal z príjmu otca, ktorý dosahoval v Ozbrojených silách SR v období od 1. júla 2017 do 31. augusta 2020. Odvolací súd poukázal na to, že od 1. septembra 2020 sa otec zamestnal na plný pracovný úväzok, preto od tohto dátumu bolo potrebné vychádzať z jeho súčasného príjmu, ktorý dosahuje zo zamestnania.

4. Pre účely kvantifikácie výživného odvolací súd vychádzal aj z materiálu Ministerstva spravodlivosti Českej republiky z roku 2010, tzv. tabuľkového výživného, ktoré je prostriedkom štandardizácie rozhodovacej činnosti súdov, vždy však len s odporúčacím charakterom. Jeho vytvorenie je vo svojej podstate analýzou rozhodovacej činnosti v obdobných skutkových okolnostiach, a jeho použiteľnosť v preskúvanom prípade umožňuje blízkosť právneho prostredia Českej republiky.

5. Odvolací súd vzal do úvahy výšku príjmu otca, ktorý dosahoval v ozbrojených silách SR (1 038,89 eura mesačne v čistom) a výšku príjmu, ktorý dosahuje od 1. septembra 2021 zo zamestnania v Základnej škole v obci D. (965,30 eura). Tiež zohľadnil skutočnosť, že otcovi od 1. novembra 2020 pribudla ďalšia vyživovacia povinnosť. V období od podania návrhu bola maloletá v predškolskom veku. Do 1. novembra 2020, kedy otcovi pribudla ďalšia vyživovacia povinnosť, vychádzajúc z tabuliek výživného, jeho suma predstavuje 14% čistého príjmu povinného, čo predstavuje 3 433 CZK (vychádzajúc z kurzu Českej koruny voči euru uvedeného NBS v pomere 1 Eur/23,675 CZK). Po tom, ako otcovi pribudla ďalšia vyživovacia povinnosť, tabuľkové výživné predstavuje 12% čistého príjmu, t.j. 2 959 CZK. Od 1. septembra 2021 došlo na strane maloletej k nástupu na povinnú školskú dochádzku a na strane otca k zamestnaniu sa na plný pracovný úväzok. Pri existencii dvoch vyživovacích povinností otca etape 1. stupňa ZŠ zodpovedá výška výživného 14% čistého príjmu, čo predstavuje sumu 3 210 CZK.

6. K námietkam matky k zamietnutiu výživného na tvorbu úspor odvolací súd uviedol, že na strane otca nebola v prejednávanom prípade zistená taká situácia, ktorá by umožňovala určiť časť výživného na tvorbu úspor, preto sa odvolací súd stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu v tejto časti. Rovnako považoval za správny záver súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu na zvýšenie výživného za obdobie pred podaním návrhu pre nepreukázanie existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré matka nepodalala návrh na zvýšenie výživného skôr. Argumentácia matky o tom, že otec vyplatil hypotéku z peňažných prostriedkov z predaja bytu na úkor výživného nebola podľa názoru odvolacieho súdu dôvodná. Hoci má vyživovacia povinnosť prednosť pred ostatnými výdavkami povinného rodiča, riešenie bytovej otázky je esenciálnou záležitosťou, ktorou si otec rieši zabezpečenie svojho bývania a nie je namieste požiadavka matky, aby otec platil hypotéku za byt, ktorý predal. Aj keby otec ostal bývať v predmetnom byte, musel by platiť hypotéku, čo by malo vplyv na jeho oprávnené výdavky.

7. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti výrokov I. až III. (teda vo všetkých výrokoch okrem výroku o nároku na náhradu trov konania) podala dovolanie matka maloletej. Prípustnosť dovolania odôvodnila s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku a žiadala, aby dovolací súd zrušil rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií v napadnutej časti a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie. Tvrdila, že súdy nižších stupňov vo svojich rozhodnutiach nezaujali uspokojivé stanovisko k jej zásadnej argumentácii, že výživné stanovené predchádzajúcim rozhodnutím o výživnom je neprimerane nízke. Argumentácia odvolacieho súdu, že výška príjmu, ktorý dosahuje od 1. septembra 2021 zo zamestnania v základnej škole v obci D. je 965,30 eura, je pri vydávaní rozsudku ku dňu 18. mája 2023 bez ďalšieho relevantného neaktuálna a nepresvedčivá. Neposkytuje vysvetlenie, aké sú konkrétne pomery na strane povinného v roku 2023. Vyčítala odvolaciemu súdu, že nevezal do úvahy skutočnosť, že otec z podstatnej časti hradil výživné okamžitou exekúciou jeho príjmu, teda z akých dôvodov nehradil výživné dobrovoľne. Súd odmietol vykonať navrhnutý dôkaz oboznámením sa s exekučnými spismi. Súdy nižších inštancií sa podľa dovolateľky nevysporiadali s tým, že otec nepreukázal, že nehnuteľnosť predal účelne, že za ňu utížil sumu 52 000 eur a že z tejto sumy splatil hypotekárny úver.

8. Kolízny opatrovník v písomnom vyjadrení k dovolaniu poukázal na svoje doterajšie vyjadrenia v konaní, ktorých sa pridrižiava aj naďalej.

9. Otec maloletej sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

10. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci upravenej v Civilnom mimosporovom poriadku. Vzájomný vzťah medzi Civilným mimosporovým poriadkom a Civilným sporovým poriadkom je vymedzený v § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 Civilného mimosporového poriadku neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania matky maloletej bola posudzovaná podľa ustanovení Civilného sporového poriadku.

11. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu.

12. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane odvolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu.

13. V zmysle § 419 Civilného sporového poriadku je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 alebo § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania je potrebné dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod.

14. Podľa § 420 Civilného sporového poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 Civilného sporového poriadku). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

16. Dovolateľka v podanom dovolaní uplatnila dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, podľa ktorého je dovolanie prípustné, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Ustanovenie § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

18. K prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku je potrebné uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

19. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

20. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľky, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti, pričom námietky smerovali voči nedostatkom v odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a v zistení skutočného stavu veci.

21. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok, preto najvyšší súd posúdil rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií v ich vzájomnej jednote a po ich vyhodnotení dospel k záveru o nedôvodnosti dovolacích námietok smerujúcich voči nedostatočnému odôvodneniu súdnych rozhodnutí. Z odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií je zrejmé, z akých podkladov sudy vychádzali a k akým záverom dospeli. Odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie

obsahuje detailné vymedzenie všetkých podkladov nevyhnutných pre rozhodnutie o výživnom a v nadväznosti na vykonané dôkazy súd prvej inštancie dostatočným spôsobom ozrejmil svoje úvahy pri ich hodnotení a svoje konečné závery, ku ktorým dospel. Súd prvej inštancie prehľadne rozdelil obdobie, za ktoré posudzoval návrh na zvýšenie výživného, na jednotlivé časové úseky: časový úsek od matkou požadovaného zvýšenia výživného do podania návrhu (1. novembra 2017 - 21. mája 2018), časový úsek od podania návrhu do nástupu maloletej do materskej škôlky (21. mája 2018 - 31. augusta 2018), časový úsek od nástupu maloletej do materskej škôlky do jej skončenia (1. septembra 2018 - 31. augusta 2021) a časový úsek od nástupu maloletej do základnej školy (od 1. septembra 2021 do budúca). Každé časové obdobie vyhodnocoval z hľadiska potrieb maloletej, situácie matky maloletej a preukázaných príjmov a výdavkov otca maloletej. Súd prvej inštancie dostatočným spôsobom ozrejmil svoje závery o výške určeného výživného a odvolací súd vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie sa riadne vysporiadal s odvolacou argumentáciou a v odôvodnení svojho rozhodnutia sa zameril na tie závery súdu prvej inštancie, s ktorými sa nestotožnil a zistený skutkový stav posúdil inak ako prvoinštančný súd. Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v dostatočnej miere ozrejmuje úvahy odvolacieho súdu, dôkazy, z ktorých vychádzal a ich hodnotenie. Odvolací súd podrobne vysvetlil prijaté závery, a to tak v časti, v ktorej zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a určil vyššie výživné oproti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, ako aj v časti, v ktorej sa s rozsudkom súdu prvej inštancie stotožnil.

22. Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky. Najvyšší súd tiež poukazuje na to, že z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu (účastníka konania) nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

23. Vo svetle dovolacích námietok najvyšší súd poukazuje tiež na to, že na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu (resp. v mimosporových konaniach skutočného stavu) sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 Civilného sporového poriadku viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (tu porovnaj aj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, avšak tieto vady v prejednávanej veci nezistil.

24. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie matky maloletej odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

25. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovenia § 453 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s ustanovením § 52 Civilného mimosporového poriadku a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.